ऐतिहासिक पत्रस्तम्भ

[वि. सं. २०३२ कार्तिकमा सेती महाकाली अञ्चलको ऐतिहासिक सर्वेक्षण भ्रमणमा श्री शङ्करमान राजवंशीले पढी ल्याउनु भएका केही अभिलेखहरूको उतार पाठ क्रमशः तल दिइन्छ —सम्पादक]

शाके १२९८ को अभयमल्लको ताम्रपत्र

१ ॐ स्वस्ति अविकल भुवन भरोद्वहन धैर्य प्राचु-र्यकीर्तिकदम्वेनैकशेष कव

२ लितकलेवरस्य नीहारगौरस्यानन्तसेवापर वपुरूद्वहत स्तुहिनगिरेर्नितम्बे व

३ र्तमानामभिगलितदुकूलशंकामिवोद्वहंत्याश्वेत सरि-तसमलंकृत परिसर

४ प्रदेशानुदुम्वरपुरीमधिवसन्नतुल भुजवलविजितरिपुवल कामिनीजननयन

५ निर्गत वारिपूर सुदूरसमुत्सारित मत्सरि क्षितिपति-प्रतापानलप्रचंड भुजदं

६ ड कुंडलितकोदंड खंड निर्गच्छच्छर निकर प्रवाह जर्जरीकृतावरि भूधरा सुरसंह

७ रणवालगोपालः कांवोजवानापुरूवह्लीक पारसीका द्युद्गतार्वरत्नसंघ साहसस

८ मुद्गत सवल सामन्तमंडलीभौलि मंडित चरणसरोज सपरिहारः श्रीमान्नभयमल्लश्रि

९ रं जयतु ।। श्री शाके १२९८ फाल्गुनवदि ७ रवौ राइको आदेश

१० वाज्र्‌का अधिकारीका

११ किप्रति ॥ आ ॥ अदन गावको बेलकाटियोनि भौनेक गढे सहित एकत्र आलो १॥ स

१२ र्वकर अकर सर्वदोषविशुद्ध कि जै वंह्म जोइसि महिराज जोइसि पसाकि अक्र्‌चा छुं ।

१३ सुडालि पेढालि मोटु अपुतालि । जानि । दोष स भै छाडि अक्र्याछु क्षापा गुंफ्याकदिन्या

१४ कुत भाल । पोटलो पिठाये । कोहिलैन नपाव जो भाषा पृथ्वीमल्ल रा

१५ इका पसाकि तै भाषा म पसाकि अक्र्यांछु । यो भाषा अभय

१६ मल्लकी साखा पसाकि अन्क जैवह्म जोइसि महि-राज जोइसि

१७ कि साखा चेलीको चेलो आदिभुंच अत्र साक्षिण सूर्याचन्द्रमसौ

१८ रत्नत्रय ॥ भूमंडलका साक्षि जैरुवल राउला सिरि-वले राउ

१९ ला राजब्रह्मराउला पेखक अजु खडगाहा लेखक धर्मदास जोइसि

शाके १२९८ को अभय मल्लको ताम्रपत्र

ॐ स्वस्ति अविकल भुवन भरोद्वहन धैर्य प्राचु-र्यकीर्ति कदम्बेनैकशेष कवलित कलेवरस्य नीहारगौर-स्यानंत सेवापर वपुरूद्धहतस्तुहिनगिरेर्नितंवे वर्तमाना मभिगलितदुकूलशंकामिवोद्वहंत्याश्वेतसरितः समलङ्कृत परिसरप्रदेशानुदुम्बरपुरीमधिवसन्ततुल भुजवलविजित रिपु-वलकामिनीजननयननिर्गत वारिपूर सुदूर समुत्सारित-मत्सरि क्षितिपति प्रतापानल प्रचंड भुजदंडकुंडलितको दण्डखंडनिर्गच्छच्छरनिकर प्रवाह जर्जरिकृतारि भूधरा सुरसंहरण वालगोपाल स्कांवोजवानापुरूवह्लीक पारसी-काद्युद्गतार्वरत्नसघाहससमुद्गत घमवल सामंत मंडली मौलिमंडितचरणसरोजः संपरिहारः श्रीमान्नभयमल्लश्रिरं जयतु श्रीशाके १२९८ फाल्गुन सुदि २ भौमे राइको आदेस् ॥

जुसि कांपिलीका अधिकारी कार्कीप्रति ॥ निग्लिका

माछा आथा ढुंखेतको गाग्री पाटालाइ । नया खेत । वडाखेत । वाज्या भुंवाका गठा डुंग्रिवगान । सिलधाफो । भुगदि पाटो ३ कत्र आला २ मंमलाका तामापत्र शासन् कि । आचंडार्कश्छाइकि । महिराज् सोति अभैराज सोति । प्रशु सोति । पसाकि अक्रचाछुं । सर्वदोष विशुद्ध । सर्वकर अकर किपसाकि अक्रचांछुं । खाषागुंफा । कदित्यापोटलो पिठायो मोद अपुतालिमुडालि पेटालि ॥ जारिचोरिकोहिलैनन् पाव यो भाषा अभयमल्लकी शाखा वसाकि अकन सोतिकि शाखा भुंचः ॥ अत्र साक्षिणः रत्नत्रयाः । सूर्याचन्द्रभसौ जैतब्रह्म राउला॥ येवु राउला । उदैसिध राउला अछामि राउला शुभम्

शाके १३४३ को
पृथ्वी मल्लको ताम्रपत्र

१ ॐ स्वस्ति ॥ अत्यन्ताद्‌भुतदर्शनात्प्रतिदिनं सवीर्यचिन्तामणि । माङ्गल्यस्य निकेतनं नयनयोरानन्द

२ ...दुष्प्राप्यपरमल्पपुण्यविभवो मोहांधकारापहो ॥ जहनाद्यैरपि संस्तुतश्च भगवान् बुद्ध

३ श्चिरं पातुवः ॥ श्री राजराजेश्वर परम भट्टारक श्री राजाधिराज राजमुकुटेश्वरस्य श्रीप्रिथ्वीम

४ ल्लकी भाषा उदैसिंह रजवारा सुमतिवं रजवार सान्तपुर राजपरिवार चिरंजयतु ॥ अत्र शाके १३४३

५ मार्गशिरमासे शुदि एकादश्यां तिथौ बुधवासरे । रा उदैसिंह रजवारा सुमतिवं रजवार एति राजा ये लैन्तिले

६ कुशो संकल्प कि दोहोलि दत्तकी ताम्र सासनकी पशकी अकन्यो छ सुमेसर उपाध्यायेले पावो छ। इनु राजको चे

७ लीको चेलो दोसुमेस उपाध्याको चेलोको चेलो भुंचा सर्वकर अकरा सर्वदोष विशुद्ध चीरो जारो दंडा कुंडा मोडा अपुता

८ लि जारिचौरि नष्टा पलाया सर्वदोष विशुद्धकी अकन्याछु ॥ एति मोपशाकि मा छु । मलानि । अंको द्रामुनु । प

९ ड्माका आल १३ तांम सहित ॥ अत्र सीक्षिणः सूर्यचन्द्रा भूमंडलका साक्षि जैसिंह थापा । थागु थापा विजु था

१० पा । जसु थापा मनिकु थापा सिखु थापो जुद्धु थापो व्यामु थापो वलिराज थापो । राउसु राउत् । मुमुरौल्यासक्रु धा

११ मि । नरू बुढो । रिडु बुढो । मुदै गुयाल मानि कुदानि जोथो कोतक खुण्य प्रतिपाला सो स्वर्गलोकवाजो यो पुण्यधा

१२ ल धलावा तस्को वापगाद्धामा मूंग्रि । तस्की एकैसे कभी नर्क पदादिग्गजकमठ कुलाचल फणिपति वि

१३ वृतापि वलति वसुधेयां प्रतिपन्नममल मनसीनेविचलति पुंशांयुगान्तेपि शुभं

१४ स्वदत्तं परदत्तं वा ये हरंती वसुंधरा । षष्टिर्वर्षसहस्राणि वृष्ट्यायाः जायते कृमि । शुभमस्तु

१५ लिषित साक्षि जसु जोतिषी ।

शाके १३४३ को
पृथ्वीमल्लको ताम्रपत्र

१ ऊँ स्वस्ति ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीमति स्वस्तिकजलावतरुचक द्विपाल त्रिपाल चतुशाल सु

२ धाधवल सौधोत्सङ्ग गीतकामिनीकलकलाकुलितकलशार्ध मनोहर ॥ श्री राजराजा

३ घिनाथ । परम भट्टारक । परमवैष्णव । श्री पश्चिमाभिधान रिपुमल्लस्य रालो । श्री

४ पृथ्वीमल्लस्य विजयराज्ये । श्री रिपुमल्लस्य सपरिवारश्चिरंजयतु ॥ श्रीजाचेशररा

५ जाधिराज । परम भट्टारक जिवचरणराधनकुशलस्य । शक्तिवर्मण । समेल

६ वर्मण । सुमतिवर्मण तस्य विजयराज्ये वलाङ्ग्या नामदुर्गस्य । शान्त पुरसपरिवार

७ श्चिरं जयतु ॥ श्री शाके १३४३ मासे १० तिथौ ० वासरे ६ श्री राजराजेश्वर सुमतिवर्मरज

८ वारलैकातै गावका आला २ पातलिका अघाला सहित नवाकोटको आलो डेढनाडिस

९ हित स्याउधा विसौनिका अवाउउधो । तिले कुशे संकल्प करि दोहोलि दत्तकि सु

१० मतिवर्म पसाकियो । सुमेसर उपाध्यालै पायो । सुमति

बर्मको चेलाइको चेलो हो

११ सुमेसर उपाध्याको चेलाईको चेलो भुँचासर्वकर अकर। सर्वदोष विशुद्धा चोरिजा

१२ लि मुडालि पेटालि । नाठपैठ । आकासको ढिडो । पातालकि निधू एति दोष विशुद्धः ।

१३ अत्र साक्षि । सूर्यचन्द्र । भूमंडलका साक्षि । अमाढा अभैराज भाषाआ

१४ दिवं राउला । नरु थापा । सोहडथापा । गाजिवं थापा । देउवं थापा । चंद्र

१५ व थापा । पिथुरो थापा । केसु राउत । सानु षड्गा-हा । यो तामापत्रको ढा

१६ जो जोपाल घलाव तास्कि एकै सै पुरुषा महारौरव नर्क पडा जो यो भाष

१७ पतिपाल सो पुन्य पाइय । स्वदत्तं परदत्तं वा, ये हरंति वसुंधरा ष

१८ ष्टीवर्ष सहस्राणि वृष्टायां जायते कृमि । शुभं ।

१९ लिषित साक्षि जसुदैवज्ञ ।

शाके १३४८ को
राजा सुमति ब्रह्मको ताम्रपत्र

१ ॐ स्वस्ति । विघ्नेश्वर सफचलभंकजलापकारो श्री मत्सुरासुरसमनार्चित पादपद्माव

२ द्धकारहरलकरुग्रमुर्तिदुर्गतिमजादररुवोदुरितानि सद्य । श्री राजाद्विराज प

३ रम भट्टारक परममाहेश्वर श्री सुमतिब्रह्म श्चिरं जयतु । श्री शाके १३४८ माघसुदि गुरु

४ वार श्री सुमतिब्रह्म रजवारको आदेश उदैसिग् रजवा-रको आदेश कुदि वाज्र्का अधिका

५ रिकार्कि बुढा थापा रोकाया खुबास भै प्रति अम्को-पसलारि दादिम पढो गंष । लगवंडाचाढो

६ टाकुका तालि पिपले उधो । माला पला नपोला पढो निला षाल वोढा बाट उभो ए ति तिल

७ कुस सहित संकल्प करि सुमेसर उपाध्या । पस्नकियां छु सुमतिब्रह्म उदै सिग दुहै

८ का चेलिका चेला दिन सुमेसर उपाध्याको चेलिको चेलो भुंचा सर्व कर अकर सव दोष

९ विसुद्ध हिल पानि धुल स्याउलिमो सुप्र पुला लिरू । रिचोरि मुडालि पेरालि डाका मकाढिउ

१० पातालकि लिधसलै छाडि धामर्म छौ । जो यो पुन्य घाल घला तसो कुकि नडापडा तग

११ सुग्रि वाप्गाधहा अत्र साछि सूर्य चंद्र भूमंडलका साक्षिण अमात्य थागु थापा

१२ नैसिग थापा सानुकं विसुगजि ब्रह्म थापा । छिषु थापा सारु खड्गा असुन वमदाधि

१३ कारिकरम्मा बुहो लिषित रांधु जोइसि । स्वदत्तं परदत्तं वा ये हरन्ति वसुधरां । सास्त्रिवर्षं सहस्रानि विष्टाया जायते कृमि सुभम्

शाके १५७० को
डोटी दिपायल दिलीपेश्वरमन्दिरको भित्तामा रहेको पाहाडी साहीको शिलालेख

(१) श्रीगणेसाये नमः । श्री साके १५७० श्री

(२) संवत १७०५ ।। राजा पहाडी साहि वजीर

(३) नागम विष्ट ।। सिवनाथकी कै ।। मसाहो

(४) जे र कूमी

शाके १६२३ को
वझाङ् तलकोटका राजा भूपतिसिंहको ताम्रपत्रको नकल

ॐ स्वस्ति ।। श्री शाके १६२३ ज्येष्टमासे २ भृगुवा-सरे ६ स्वातिनक्षत्रे १५ श्रयोदश्यांतिथौ १३ श्री राजा धिराज भूपतिसिंह पादा चिरं जयतु माधुसिंह पादा चिरं जयतु भोपतिसिंह रजवारले माधुसिंह गोसाइ जिउले मयाचित यो सिगातु धराला विक्रम धनालाले देउरोटि-मउ अपुतालि मेटि पायो ।। सर्वकर अकर गरि पायो छ टाकुरले मयाचितयो छ यैं वाचा भित्र धन देलो भग्न नैन धात्या किव्वात सुनैन ।। धात्यकिधात सुन्य राजाको धर्म वाजि जाला विक्रम धरालाका नाति पुतले ठाकुर छाडनैन ।। मेदनिसिंहका नाति पुतले धर्म राषनु नाना दोष नडागु ठुला दोष नमार्नु राडि स्वासनी मुव्य छोतो भयाका दिन ठाकुरका नातिपुतले पालि षानु षडो

उषेडो संग्राति वलक नषानु और संग्राति षानु येसो साक भाक छ अत्र साचि सुर्ये चन्द्र साचि पौन पानि भुमण्डलका साचि हितपुरनसिंह जतु थापा मानिकु जोइसि वेत्कालिसाचि गण्डाउलासमदु जोइसि साचि संग्राम थापा सगुसिंह साचि लिषित साचि अपनि वाडलि उषेडो धाड्य सुनार साचि ।। ।। स्वदत्तं प्रदत्तं वा जेन हरंति वसुंधरा षष्टिसहश्र वर्षाणि विष्टायां जायेते कृति ।। ।। सत्यराम ।। राम ।। राम ।। ।। शुभम्

शाके १७०१ को कृष्णशाहीको ताम्रपत्र

स्वस्ति श्री साके १७०१ समये चैत्र शुदी १५ श्री माहाराजाधीराज श्री रैका कृष्णसाइ पादा चिरं जयतु श्री रैकाज्यूपायले मयाचितोइ करियाषेत आज ८ आठ प्रद्युमन जोइसिले वरधा लागो गरि पायो अत्र साछी चंद्र सूर्य भूमंडलका साछी श्री दीप साही गुसाइज्यू सगरम साही देवान जैदेत्र पडम ज्यू पुरोहित जसु कठाइज्यू नेव देउचन साउन भागीरत गौलीनार सींग खडका सुना धानुक कल्यान धानुक विरसीग धानुक जरीवान वोरो वयालही वासेरालो रैंकाल लीषीत साछी सीवराम पंथ अन्यथा नास्ति ।

वि. सं. १८५० को श्री ५ रणवहादुरशाहले पाहाडी साहीलाई गरिदिएको लालमोहर

स्वस्ति श्री गिरिराज चक्र चूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरूदावालि विराजमान मानोन्नत श्री मन्महाराजाधिराज श्री श्री श्री महाराजे रणवहादुर साहवहादूर शाह सम्सेर जङ्ग देवानाम् सदा समर विजयिनाम्

आगे पाहाडसाहीके डोटीको रजाइँ तम्रा वावा विष्णुसाहीलाई वक्स्याको हो आजसम्म तम्रो वाहालि चल्याको जगा र छान्नु थलाहारो समेत थपि तिमिलाई रजाई थामि वक्स्यौं आज हालसाल दुई कम्पनीको दर्माहा तेईस हजार दुईसये असि २३२८० रूपञा सालिन्ना भर्नु हाम्रो सोक्तो गरि वाउन्न लाषका सरहशित हान्ना ठाउ हान्नु कुनाठाउ कुर्नू गरि आफ्ना षातिर्जामा शित रजाइ जानि भोग्य गर इति सम्वत् १८५० साल मिति कार्तिक शुदि १३ रोज ६ मोकाम कान्तिपुर राजधानि शुभम्

वि. सं. १८८६ को वाजुरा मालिका देवीको भण्डार घरमा रहेको घण्टाभिलेख

स्वस्ति श्री गजराजसिंह नृपतिः श्री मालिका प्रीतये ।
घण्टानाद मनोहरां सुललितां सद्बुद्धिमानर्पयत् ।।
या देवी सकलार्थदा हिजगतां सर्वैक वन्द्यां तु सा ।
देवी मङ्गलमातनोतु नृपतेः श्री मालिका सर्वदा ।।१।।
श्री शाके १७५० सम्बत् १८८६ मास १ तिथौ १५ रोज शुभम्

वि. सं. १९०३ को वाजुरा मालिकादेवीको भण्डारघरमा रहेको नगडाभिलेख

स्वस्ति श्री सम्वत् १९०३ सालमिति श्रावण शुदि १४ रोज २ का दिन श्री मालिका माइ प्रीति गरि श्री मच्चौतरिया मीन विक्रन शाहले चढायाको नगरा हो येस्मा जस्ले लोभानि पापानि गर्ला पञ्च महापातक लाग्ला शुभमस्तु

वि. सं. १९०४ को रूक्का लालमोहर

श्रीदुर्गा

श्रीमालिकादेवी	श्री ५ वाज्याज्यू
१	२

स्वस्ति श्री मन्महाराजाधिराजाकस्य रूक्का

आगे जयदेव जोसीके जिल्लै डोटि चौकि गर्षा मध्ये वाजी अमर सिंह थापा मार्फत…१…का नित्यपूजा भोगवलिदान निमित्य…२…बाट वक्सि गूठ चह्लायाको वटोला गाउ १ नयांघर गाउं १ वोगटी गाउ १ जमागाउ३ को आमदानीले अखण्डवत्ति नित्य नैमित्य पूजा गर्नु भनी तिम्रा वाज्या नारायेण जोसीलाइ पूजाहारि कामको मोहर गरि वक्सनु भयाको आजसम्म थामियाकै छ मेरा नाउमा मोहर गरिवक्स्या सर्कारको जय मनाई पूजा गर्दाहुँ भनि श्री प्राइम मिनिष्टिर यान कम्यांडर ईनचिफ जनरल जङ्गवहादुर कुँवर मार्फत हाम्रा हजूरमा विति पार्दा जाहेर भयो तसर्थ अधिका वमोजिम दरियाका गुठी जग्गावाट पोता आमदानीका रूपैञाले अषण्डवत्ति आजापूजा चलाउनु भनि हामिले पनि लालमोहोर गरिवक्स्यौं अघि देषि चलि आया वमोजिम नित्य नैमित्य आजापूजा अषण्ड वत्ति चतुर्मास पाठ सदावर्त चलाई हाम्रो जय मनाई गुठी जानि चलन गर इति सम्वत् १९०४ साल मिति पौष सुदी १२ रोज २ शुभम्

मार्फत जयवहादुर कुंवर
मार्फत जंगवहादुर कुंवर

वफाङ तलकोटका राजा सुदर्शन शाहले महेश्वर सिंहलाई लेखेको पत्र

ॐ स्वस्ति श्री महाराजाधिराज चक्र सुदर्शन साहज्यू को आदेश महेश्वर सिंह हाम्रो भला सुकालियाको समाचार… कि कृपाले भलो छ ताहां सामाचार भला चाहन् त्रिसेत्र राजा राह मान भंडारि साम्नु राजा पुग्या सामाचार पायौं सन्तोक मानौं आफ्नु सद्धा राखौं वोल विन्ति गरौं भन्या होलि औसजका दिन आफु जिय छेत्रपुर तिमिले पुग्नु चाइदो छ ज्यामथ सावति गर्नु होला याइ वसि होला शुभमस्तु